

Nenahraditelné radiometry usnadnily sledování uranových žil, usměrňovaly rážbu sledných chodeb a dobývek, kontrolovaly kvalitu rudy v důlních vozících.

Geologická služba JD

Státní geologický ústav se na výzkumech v jáchymovském revíru podílel do poloviny roku 1947. Pak začala spolupráce s n. p. Jáchymovské doly vážnout. S přibývajícím počtem sovětských odborníků, ze kterých se postupně utvářela Geologická služba n. p. Jáchymovské doly, se vyhraňoval vztah k postavení a úloze Státního geologického ústavu tak, že jeho činnost a rozsah spolupráce bude určován zájmy Sovětů. Sovětská strana začala tajit údaje o množství a kvalitě vydobytých rud a nebyla ochotna poskytovat materiál zpracovaný ruskými geology jako protislužbu za zprávy Státního geologického ústavu. Zapojení se Státního geologického ústavu do spolupráce s n. p. Jáchymovské doly bylo vedeno i snahou státu udržet si přehled o možném vývoji těžby a zpracování uranových rud na území Československa, neboť nepořádky v platbách a neustálé tahanice o nevyjasněné ceny nadále pokračovaly. Postupné vytlačení Státního geologického ústavu ze všech okruhů odborné činnosti, vztahující se k provozu n. p. Jáchymovské doly, se po r. 1947 vysvětlovalo především kvalitami a odbornými zkušenostmi sovětských geologů. Vývoj a postup prací v letech 1946-1950 však ukazuje reálný obsah a výsledky sovětské odborné pomoci při vyhledávání, průzkumu a těžbě uranových rud. Při absenci jakýchkoliv znalostí o významu různých výskytů uranové mineralizace (těch bylo ostatně v letech 1946-1947 málo v celosvětovém měřítku), spočívala sovětská pomoc v rychlém soustředění všech dostupných poznatků o uranových rudách v ČSR, ve využití radiometrických přístrojů a v ověřování výskytů uranové mineralizace hornickými pracemi bez ohledu na výši vynaložených prostředků. Náplň a zaměření práce sovětských geologů prošly od r. 1946 vývojem, v němž se prolínala potřeba rychle řešit surovinový problém výroby jaderných zbraní se strategickým záměrem ovládnout a zajistit pro Sovětský svaz veškeré zdroje přírodního uranu na území Československa. První roční zpráva sovětských geologů pochází z jara 1947 a dokazuje, že se na svoji práci v Československu nepřipravovali a o geologických i ložiskových poměrech zde do svého příjezdu nevěděli nic. O styku nebo spolupráci s československými geology není ve zprávě zmínka. V důsledku toho se v druhé polovině 50. let navrátilo k pracovním postupům a technice, na které byla naše země v minulosti zvyklá. V souboji s časem tedy sovětské odborníci neuspěli. Sovětské geology byli až na výjimky nesmírně pracovití, houževnatí a velkorysí. Jediné, co jim chybělo, byla zkušenost. Pro tu si do Československa přijeli a nás to stálo hodně peněz. Uran z jáchymovského revíru by byl za normálních okolností příliš drahý a v podmínkách tržní ekonomiky za vynaložené náklady neprodejný.

Nezastupitelnou úlohu při ovládnutí československých zdrojů přírodního uranu sehrála Geologická služba, zřízená při ředitelství národního podniku Jáchymovské doly v roce 1946. Až do roku 1961 tuto službu řídili sovětské odborníci, kteří tak společně s baňskými techniky určovali směry a rozsah hornických prací, vedli vyhledávání a průzkum uranového zrudnění na celém území Československé republiky. Geologická služba v sovětských rukou navíc zajišťovala režim přísného utajování obsahu i výsledků práce uranového průmyslu. Symbióza sovětských baňských odborníků a geologů velmi rychle implantovala do činnosti n. p. Jáchymovské doly ty prvky sovětského hospodářství, které nahrazovaly nedostatky moderní techniky a nízkou produktivitu práce.

V jáchymovském revíru se od Geologické služby v první řadě požadovalo rychlé vystižení geologické situace a nasměrování hornických prací tak, aby na výsledky průzkumu mohla ihned navázat těžba. Čekala se i odpověď na otázku, jak přispěje produkce jáchymovského revíru k řešení surovinového problému výroby atomových zbraní a jaké místo zaujme ve strategickém zabezpečení sovětského jaderného programu. Postup a výsledky práce sovětských

ských geologů byly od samého počátku předurčeny ložiskově geologickými poměry a historickým vývojem hornické činnosti v revíru, neboť to byl jediný jistý zdroj uranu. Proto se neopomenula ani revize dávno zastavených hornických pracovišť. Systematické vyhledávání uranu v geologicky nadějných regionech se uplatnilo až později a to hlavně proto, že kritéria pro jejich vymezení se začala utvářet v celosvětovém měřítku až začátkem padesátých let. Výsledky i zvolený postup prací geologické služby v prvních poválečných letech tak v rozhodující míře usměrnily budoucnost čs. uranového průmyslu.

Souběžně s určitou jistotou, kterou poskytovaly práce v jáchymovském revíru, byl uvedený mechanismus uplatněn od poloviny r. 1946 i při oceňování všech dalších výskytů uranové mineralizace, na které se v té době Geologická služba zaměřila. Výsledky by byly nemyslitelné bez nenahraditelných pomocníků, radiometrických přístrojů a důlních měřicích stanic (RKS). Význam a úloha těchto aparatur, které se v poválečném Československu nevyráběly, je nezpochybnitelná. Umožňovaly snadno a rychle nacházet úlomky i větší akumulace uranových rud, které však na mnoha místech zakrývaly výchozy žil na povrch, což stěžovalo jejich sledování a ocenění směrem do hloubky.

Nejběžnějším typem radiometru sovětské výroby byla dutá hliníková „hokejka“, na jejímž konci bylo v trubici umístěno čidlo k identifikaci radioaktivního záření. Hokejka byla spojena s měřicí skříňkou, kterou nosili důlní technici zavěšenou na krku. Na číselníku skříňky bylo možno opticky sledovat úroveň radioaktivity. Sledování bylo zabezpečeno také sluchátky. Podle intenzity praskavého zvuku se odhadovala úroveň radioaktivity, a tedy i kvality zrudnění.

Náklady na geologický průzkum byly do roku 1960 plně hrazeny Sovětským svazem. V letech 1961-1980 se na nákladech průzkumu začala podílet i naše republika v poměru 1:1, a od roku 1981 byl uranový průzkum plně hrazen z našich prostředků.

radiometrickou „hokejkou“ se nejprve ověřila žíla, poté se s její pomocí vybíral z hlušiny smolinec

i dnes, stejně jako před padesáti lety, pomáhá starý sovětský radiometrický přístroj nalézat úlomky uranové rudy (haldy Dolu Schweizer, 2010)